

Kaupunginvaltuustolle

ARVIOINTIKERTOMUS VUODELTA 2021

Alajärven kaupungin
tarkastuslautakunta

19.5.2022

Sisällys

1. Tarkastuslautakunnan tehtävä, työskentely ja kokoonpano.....	3
2. Vuoden 2020 arviointikertomuksessa esitettyjen suositusten jälkiseuranta	4
3. Taloudellisten tavoitteiden toteutuminen	6
3.1. Investoinnit	8
3.2. Tarkastuslautakunnan havaintoja	9
4. Toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen.....	10
4.1. Kaupunginhallitus.....	10
4.2. Henkilöstöhallinto	11
4.3. Konserniyhtiöt	12
4.4. Perusturva	13
4.5. Sivistystoimi	14
4.6. Tekninen toimi.....	15
4.7. Maaseututoimi	16
5. Muut arvioinnit.....	17
5.1. Ei-julkisten asioiden toimielinkäsittely	17
5.2. Työvoiman saatavuus Järvi-Pohjanmaan perusturvassa	18
5.3. Kaupungin tasapainottamissuunnitelman toimenpiteiden toteutumisen arviointi.....	19
6. Tarkastuslautakunnan esitys valtuustolle ja allekirjoitukset	20

1. Tarkastuslautakunnan tehtävä, työskentely ja kokoonpano

Tarkastuslautakunnan tehtävät

Tarkastuslautakunnan tehtävänä on kuntalain (410/2015) mukaan valmistella hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat valtuuston päätettäväksi sekä arvioida, ovatko valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla.

Mikäli kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää, tarkastuslautakunnan on arvioitava talouden tasapainotuksen toteutumisesta tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman riittävyyttä.

Lisäksi tarkastuslautakunta valvoo kuntalain 84 §:ssä säädetyn sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuuden noudattamista ja saattaa ilmoitukset valtuustolle tiedoksi. Kuntalain mukaan määrätyillä luottamushenkilöillä ja viranhaltijoilla on velvollisuus ilmoittaa julkisesti sidonnaisuuksistaan. Tarkastuslautakunnan tehtävänä on valvoa ilmoitusvelvollisuuden noudattamista ja saattaa ilmoitukset valtuuston tiedoksi. Kaupunginvaltuusto merkitsi arviointivuotta koskevat ilmoitukset ja ilmoitusten valvontatilanteen tietoonsa 20.12.2021 § 115.

Tarkastuslautakunnan työskentely

Tarkastuslautakunta on laatinut työnsä järjestämiseksi arviointisuunnitelman vuosille 2021–2024. Arviointisuunnitelmaa tarkentaa vuosittain

laadittava työohjelma. Tarkastuslautakunnan arviointi perustuu kaupunginvaltuuston hyväksymään vuoden 2021 talousarvioon, kaupungin hallituksen hyväksymään tilinpäätökseen, tilintarkastajan raportteihin, tilintarkastuskertomukseen sekä viranhaltijoiden ja työntekijöiden kuulemisiin ja haastatteluihin.

Tarkastuslautakunta on kokoontunut pääsääntöisesti kerran kuukaudessa. Tarkastuslautakunta laatii vuosittain valtuustolle arviointivuoden havainnot ja suositukset sisältävän arviointikertomuksen. Arviointikertomus vuodelta 2021 on hyväksytty tarkastuslautakunnassa 19.5.2022 § 18.

Tarkastuslautakunnan kokoonpano

Jäsenet	Varajäsenet
<i>Keijo Pesu, pj</i>	<i>Marianna Rantala</i>
<i>Jaana Koivukoski, vpj.</i>	<i>Arja Keisala</i>
<i>Mervi Ukonmäki</i>	<i>John-Erik Sivula</i>
<i>Karoliina Takamäki</i>	<i>Petri Rinta-aho</i>
<i>Jorma Tiistola</i>	<i>Ulla Aninko-Rajala</i>
<i>Ari Matintupa</i>	<i>Pasi Siirilä</i>
<i>Sanna Joensuu</i>	<i>Anne Nätyinki</i>

Tarkastuslautakunnan esittelijänä ja sihteerinä on toiminut sisäinen tarkastaja/hallintosihteeri Henna Matintupa.

Tilintarkastusyhtiönä on toiminut JHTT-yhteisö BDO Audiator Oy ja vastuullisena tilintarkastajana JHT, HT Tuula Ylikangas.

2. Vuoden 2020 arviointikertomuksessa esitettyjen suositusten jälkiseuranta

Tarkastuslautakunta on arvioinut, kuinka vuoden 2020 arviointikertomuksessa esitettyihin suosituksiin on reagoitu ja millaisiin toimenpiteisiin niiden perusteella on ryhdytty. Seuraavassa taulukossa on esitetty olennaisin osin, mihin suositusten mukaisiin toimenpiteisiin toimialoilla on ryhdytty. Toimenpiteiden seurantatietojen lähtökohtana on kaupunginhallituksen valtuustolle antamat vastaukset ja kevään 2022 aikana kerätyt lisätiedot.

Tarkastuslautakunnan käyttämä arviointiasteikko

	asia on edennyt merkittävästi suosituksen suuntaan
	havaittu joitakin toimia suosituksen suuntaan
	ei havaittuja toimia suosituksen suuntaan

Taulukko 1. Tarkastuslautakunnan v. 2020 arviointikertomuksen jälkiseuranta

TARKASTUSLAUTAKUNNAN SUOSITUS	TOIMENPITEET JA TARKASTUSLAUTAKUNNAN ARVIO	
Kaupunginhallitus:		
Hankintaosaamisen ja sopimushallinnan kehittäminen, osaamisen varmistaminen yksiköissä, joissa hankintoja tehdään vain harvoin.	Kaupunginhallitus on 1.11.2021 § 169 päättänyt selvittää tarkemmin tarvetta, tarvittaessa sisäinen ohjeistus ja koulutuksia. Sopimushallinnan ohje on hyväksytty kaupunginhallituksessa 21.3.2022. Sähköisen sopimushallintajärjestelmän käyttöönotto on aloitettu.	
Hyvinvointikertomuksen ja raportin valmistelu	Hyvinvointiraportti kaudelta 2017–2020 on hyväksytty valtuustossa 14.6.2021 § 48.	
Huomion kiinnittäminen yhdenvertaisuussuunnitteluun	Kaupunginhallitus on päättänyt yhdenvertaisuussuunnitelman valmistelun käynnistämisestä 1.11.2021 § 169. Työryhmän on perustettu. Suunnitelma on valmisteluvaiheessa.	
Koronaan liittyvien kustannusten erittely	Koronaan liittyvät kustannukset on eritelty ja niiden perusteella mm. valtion tukia haettu.	
Huomion kiinnittäminen toimintakatteeseen	Palveluverkkoa on tarkasteltu.	
Järvi-Pohjanmaan perusturva		
Tavoiteasetannan kehittäminen	Tavoiteasetanta on pysynyt jokseenkin samanlaisena.	
Asiakaspalautteen aktiivinen kerääminen ja palautejärjestelmän kehittäminen asiakaslähtöisemmäksi	Webropol-ohjelma on hankittu, jolla palautteen kerääminen on helpottunut. Asiakaspalautteita on kerätty Kotisairaalaassa, suun terveydenhuollossa ja sosiaalipalveluissa. Vuoden 2021 toimintakertomuksen mukaan asiakaspalautetta ei kuitenkaan edelleenkään ole saatu aikuisten palveluissa ja vammaispalveluissa, joissa asiakastytyytyväisyys on ollut yhtenä tavoitteena.	

Johtopäätökset vuoden 2020 arvioinnin jälkiseurannasta

Tarkastuslautakunta toteaa, että vuoden 2020 arviointikertomuksessa tehtyihin suosituksiin on reagoitu ja niiden mukaisiin toimenpiteisiin on pääosin ryhdytty. Suosituksesta riippuen, alle vuoden arviointijakso voi kuitenkin olla lyhyt aika suositukseen liittyvien toimenpiteiden toteuttamiseen, joten tarkastuslautakunta jatkaa seurantaan edelleen ja suosittelee kaupunginhallitusta / perusturvalautakuntaa jatkamaan toimenpiteitä siltä osin, kun ne ovat kesken.

Hyvinvointijohtaminen

Tarkastuslautakunta kiinnittää huomiota vuoden 2020 arviointikertomuksen suosituksista erityisesti hyvinvoinnin suunnittelu- ja raportointityöhön, joka tulisi saada yhä säännöllisemmäksi osaksi kaupungin toimintaa ja päätöksentekoa.

Kaupunginvaltuusto hyväksyi hyvinvointiraportin kaudelta 2017–2020 kokouksessaan 14.6.2021. Raportissa todetaan, että hyvinvointisuunnitelma valtuustokaudelle 2021–2025 valmistellaan hyvinvointityöryhmässä ja viedään uuden valtuuston käsittelyyn syyskaudella 2021, mitä ei kuitenkaan ole vielä tapahtunut.

Sosiaali- ja terveydenhuoltouudistuksen myötä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen vastuut ja tehtävät määrittyvät uudella tavalla, mutta kuntalaisten hyvinvoinnista ja terveydestä huolehtiminen tulee silti olemaan kunnan perustehtävä.

Kunnille on suunniteltu otettavan käyttöön **hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen valtion-**

osuuden lisäosa eli HYTE-kerroin. HYTE-kerroin on kannustin, joka tarkoittaa, että kuntien rahoituksen valtionosuuden suuruus määräytyy osaksi niiden tekemän hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyön mukaan. Kannustin on suunniteltu otettavan käyttöön vuoden 2023 alusta, jolloin kunnille jaetaan ensimmäisen kerran uudistuksen jälkeinen valtionosuus. Jo nyt tehtävä työ tulee siis vaikuttamaan rahoitukseen.

Hankintaosaamisen kehittäminen

Edellinen tarkastuslautakunta on vuoden 2020 arviointikertomuksessa todennut, että huomiota on syytä kiinnittää paitsi sopimusosaamisen myös hankintaosaamisen kehittämiseen ja hankintaosaamisen varmistamiseen myös niissä yksiköissä, joissa hankintoja tehdään vain harvoin. Aihe nousee esiin myös muutamissa vuoden 2021 vastuuviranhaltijoiden sisäisen valvonnan raporteissa.

Onnistuneet julkiset hankinnat vaativat osaamista sekä ns. hankintataitoja niin julkiseen hankintaan liittyvästä hankintaprosessista kuin hankinnan kohteesta. Alajärven kaupungin hankinnat toteutetaan hajautetusti eri toimialoilla ja yksiköissä. Tarkastuslautakunta pohtii, olisiko hankintamukaista keskittää hankintojen prosessi-osaamista ”hankintatukea” sen sijaan, että kaikissa yksiköissä ylläpidetään jatkuvaa kouluttautumista ja syvää perehtymistä vaativaa osaamista.

3. Taloudellisten tavoitteiden toteutuminen

Kaupungin tilikauden tulos on 858 304 euroa ylijäämäinen. Valtuuston loppuvuodesta 2020 hyväksymässä talousarviossa ennustetusta 1,5 miljoonan euron ylijäämästä jäätin 672 633 euroa.

Toimintakulut ovat edelliseen vuoteen verrattuna 5,4 milj. euroa suuremmat ja alkuperäiseen talousarvioon verrattuna 6,4 milj. euroa suuremmat. Toimintatuotot kasvoivat edelliseen vuoteen verrattuna 3,8 milj. euroa ja alkuperäiseen talousarvioon verrattuna 4,2 milj. euroa.

Toimintakate kertoo, että toimintakuluista jäi 64,3 milj. euroa maksettavaksi verotuloilla ja valtionosuuksilla toiminnasta saatujen 47,2 miljoonan euron tuottojen jälkeen. Toimintakate heikentyi edellisvuodesta 1,7 milj. euroa.

Kaupungin verotulot lisääntyivät kokonaisuudessaan edellisvuodesta 1,9 milj. euroa ja lisäystä talousarvioon nähden oli 1,7 milj. euroa.

Valtionosuuksia kaupunki sai hieman arvioitua enemmän, yhteensä 37,5 milj. euroa. Valtionosuuksia saatiin 1,1 milj. euroa edellisvuotta vähemmän. Valtion myöntämiä koronatukia saatiin n. 1,1 milj. euroa, mikä on n. 1 milj. euroa edellisvuotta vähemmän.

Tuloslaskelman luku vuosikate kertoo paljonko rahaa jää juoksevien menojen jälkeen investointeihin ja lainojen lyhennyksiin. 4,7 miljoonan euron vuosikate kattoi 3,8 miljoonan euron poistoista 122,4 prosenttia.

Taulukko 2. Kaupungin tuloslaskelma 2017–2021 (ulkoiset erät)

Milj. €	TP 2017	TP 2018	TP 2019*	TP 2020	TP 2021
Toimintatuotot	29,1	29,2	44,7	43,4	47,2
Toimintakulut	-87,9	-90,4	-107,7	-106,1	-111,5
Toimintakate	-58,8	-61,2	-63	-62,6	-64,3
Verotulot	29,7	28,9	29,5	29,6	31,5
Valtionosuudet	35,8	35,1	34,8	38,6	37,5
Käyttökate	6,7	2,7	1,3	5,6	4,6
Rahoitustuotot- ja kulut	-0,03	-0,05	-0,05	-0,07	-0,05
Vuosikate	6,6	2,7	1,3	5,6	4,7
Poistot ja arvonalentumiset	-3,0	-3,6	-3,2	-3,6	-3,8
Yli-/alijäämä	3,6	-0,9	-2,0	2,1	0,9
Tunnusluvut					
Toimintatuotot/toimintakulut%	33,1	32,2	41,5	41	42,3
Vuosikate/poistot %	220,8	74,5	39,5	157,6	122,4
Vuosikate, €/asukas	674	274	134	599	503
Asukasmäärä	9835	9705	9560	9425	9321

* Lappajärven perusturva liittyi Alajärven kaupungin perusturvan kokonaisuuteen 1.1.2019.

Taulukko 3. Verotulojen kehitys (milj. euroa)

Milj. €	2017	2018	2019	2020	2021
Kunnallisvero	25,1	24,6	25,3	25,5	26,2
Kiinteistövero	2,2	2,1	2,2	1,9	2,2
Yhteisövero	2,4	2,1	2,1	2,1	3,1

Vuodesta 2017 vuoteen 2021 kaupungin taseen loppusumma on kasvanut 11,5 milj. euroa vieraan pääoman kasvaessa 10,7 milj. euroa ja oman pääoman ollessa samalla tasolla kuin v. 2017.

Alkuperäisessä vuoden 2021 talousarviossa arvioitiin, että lainakanta laskee vuoden 2021 aikana 27,4 milj. euroon. Lainakanta kuitenkin nousi edelliseen vuoteen verrattuna noin 1,7 milj. euroa ollen vuoden 2021 lopussa 29,4 milj. euroa.

Alajärvellä lainat asukasta kohti ovat kasvaneet viimeisen viiden vuoden aikana yli 1000 euroa / asukas. Vuonna 2021 kaupungin lainamäärä asukasta kohden (3156 e/asukas) on pienempi verrattuna Etelä-Pohjanmaan keskiarvoon (4562

e/asukas) tai koko maan keskiarvoon (3476 e/asukas). Alajärvellä lainamäärän kasvu asukasta kohti viimeisen viiden vuoden aikana on kuitenkin ollut nopeampaa kuin keskimäärin Etelä-Pohjanmaalla tai koko maassa. (Alajärvi 1005 e/asukas, Etelä-Pohjanmaa 920 e/asukas, koko maa 555 e/asukas).

Konsernitasolla vuosikate oli n. 8,6 milj. euroa ja konsernin tilikauden tulos oli n. 2,3 milj. euroa ylijäämäinen. Konsernitaseeseen kertynyt ylijäämä kasvoi 7,8 milj. eurosta n. 10 milj. euroon.

Konsernin investoinnit olivat n. 5,9 milj. euroa. Konsernin lainakanta laski n. 0,9 milj. euroa edellisvuoteen verrattuna ollen vuonna 2021 n. 50,4 milj. euroa.

Taulukko 4. Kaupungin tase ja taseen tunnusluvut 2017–2021

Milj. €	TP 2017	TP 2018	TP 2019*	TP 2020	TP 2021
Taseen loppusumma milj. €	68,4	71,1	74,1	77,3	79,9
Aineelliset hyödykkeet	46,5	50,6	54,2	55,4	55,5
Oma pääoma	34,9	33,9	32,0	34,0	34,9
Vieras pääoma	33,1	36,6	41,6	41,9	43,8
- Pitkäaikainen	16,2	16,6	20,4	20,1	19,8
- Lyhytaikainen	16,9	20,1	21,1	21,8	24,0
Kertynyt yli/alijäämä	8,6	7,7	-0,05	7,8	8,7
Lainakanta	21,2	23,6	27,9	27,7	29,4
Lainat €/asukas	2151	2434	2914	2940	3156
Omavaraisuusaste %	51	48	43	44	44
Suhteellinen velkaantuneisuus %	35	39	38	38	38

Taulukko 5. Kaupungin ja konsernin tunnusluvut 2021

	Kaupunki TP 2021	Konserni TP 2021
Vuosikate/poistot %	122,4	138,4
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta, milj. euroa	-10,3	-10,9
Investointien tulorahoitus %	115,4	146,5
Lainanhoitokate	1,09	1,31
Omavaraisuusaste	44	33
Suhteellinen velkaantuneisuus	38	48
Kertynyt yli-/alijäämä €/asukas	932	1080
Lainat €/asukas	3156	5403

3.1. Investoinnit

Vuoden 2021 talousarviossa investointeihin varattu nettomääräraha muutoksineen oli kokonaisuudessaan n. 4,9 milj. euroa. Investointien nettototeuma oli n. 4,0 milj. euroa eli investointimäärärahoista käytettiin 81 %. Rahoitusosuuksia investointeihin saatiin noin 74.450 euroa.

Alajärven kaupunki on investoinut huomattavasti palvelurakenteisiin viimeisten vuosien aikana. Viimeinen isompi investointi on ollut v. 2019 alkanut uuden paloaseman rakentaminen, joka valmistui huhtikuussa 2021.

Vuoden 2021 aikana kaupunginvaltuusto hyväksyi investointiosaan 125.357 euron lisämäärärahaesitykset. Määrärahoja lisättiin kotihoidon kalustohankintoihin 27.500 euroa, Ankkurikentän peruskorjaukseen 95.000 euroa, Pitkäsentien kunnostukseen 120.000 euroa, sekä ulkoilu- ja urheilualueisiin 25.000 euroa.

Investoinneista jäi toteutumatta mm. Pirkkalanlahden kunnostus, joka päädyttiin toteuttamaan talvityönä ja kustannukset siirtyivät vuodelle 2022.

Sairaالاتie 3:n ja Vanhan sairaalan peruskunnostuksia ei toteutettu. Lisäksi pienemmistä investoinneista toteutumatta jäi mm. perusturva/tietokoneohjelmistoja, Koulukeskus/ ruoan jakelinjasto, Alajärven lukio / tietokoneet, Mikontie 1, Kinaporintie (kaavoitus kesken), Puhdistamon-

tie (toteutetaan kevyenliikenteen väylän yhteydessä), urheilukeskusalueen varasto, koirapuisto ja moottoriradan suunnittelu. Toteutumatta jääneitä investointeja on siirretty tuleville vuosille talousarviossa 2022.

Kaupungin investointitaso tulee talousarvion 2022 ja taloussuunnitelman 2023–2024 mukaan laskemaan tulevina vuosina n. 3,0–3,5 milj. euron tasolle.

Kaupungin investointien suunnittelusta, rakentamisesta ja rakennuttamisesta vastaa tekninen lautakunta annettujen määrärahojen puitteissa.

Tarkastuslautakunta toteaa, että vuodelle 2021 suunnitellut investoinnit toteutuivat kohtalaisen hyvin valtuuston hyväksymän talousarvion mukaisesti.

Lisäksi tarkastuslautakunta toteaa, että investointeja koskevien ostolaskujen tiliöintiin tulee kiinnittää huomiota. V. 2021 keskusvaraston kunnostustoimenpiteiden kustannukset eivät ole kohdistuneet oikeaan kohteeseen.

Taulukko 6. Investointien toteutuminen vuosina 2017–2021 (milj. euroa).

	2017	2018	2019	2020	2021
Investointimenot, muutettu TA (netto)	9,5	8,3	8,0	7,1	4,9
Investointimenot, toteuma TP (netto)	7,5	7,6	6,9	5,3	4,0
Toteuma / muutettu TA	80 %	91 %	86 %	75 %	81 %

Kuva 1. Vuosien 2019–2021 aikana rakennettu Alajärven uusi paloasema valmistui huhtikuussa 2021.

3.2. Tarkastuslautakunnan havainnot

Alajärven kaupungin tilikauden tulos on hyvä. Alkuperäiseen talousarvioon nähden tulostavoite alittui 0,7 milj. euroa mutta muutettuun talousarvioon nähden tulos ylittyi 1,7 milj. euroa. Hyvään tulokseen vaikuttivat mm. 1,1 milj. euron koronatuot ja 1,7 milj. euron kasvu verotuloissa edelliseen vuoteen verrattuna.

Kaupungin toimintakate (varsinaisen toiminnan toimintatulojen ja -menojen erotus) on heikentynyt tasaiseen tahtiin. Palveluverkkoa on tarkasteltu viime vuosien aikana, mutta vaikutukset toimintakatteeseen ovat jääneet vähäisiksi.

Alajärven kaupungin lainakanta on kasvanut viime vuosien runsaiden investointien vuoksi. Tarkastuslautakunta kiinnittää huomiota velkaantumisen kasvun tarkkaan seurantaan.

Lainat asukasta kohti ovat kasvaneet viimeisen viiden vuoden aikana 2151 eurosta 3156 euroon eli yli 1000 euroa / asukas – kasvutahti on ollut nopeampi kuin keskimäärin Etelä-Pohjanmaalla tai koko Suomessa. Lainamäärän suuruutta tulee myös arvioida tilanteen mukaan – Alajärvellä väestönkehitys on negatiivinen eli yhä suurempi lainamäärä kohdistuu yhä pienemmälle joukolle.

Taseeseen kertyneen 8,7 milj. euron ylijäämän kanssa kaupunki kohtaa tulevana haasteina mm.

sote-uudistuksen, joka Kuntaliiton pääekonomisti Minna Punakalliota siteeraten ”siirtää kustannuksia ja tuloja valtiolle ja jättää kuntien niskaan mittavat velat ja kiinteistöt.”

Arvio toimintakertomuksen laadusta, luotettavuudesta ja kehittämistarpeista

Tilintarkastaja ei ole todennut olennaista huomautettavaa tilinpäätöksestä. Tilinpäätös, toimintakertomus ja konsernitilinpäätös antavat olennaisilta osin oikean ja riittävän kuvan kaupungin tuloksesta ja taloudellisesta asemasta.

Tarkastuslautakunta on edellisellä valtuustokaudella toistuvasti kiinnittänyt huomiota tavoiteasetantaan; tavoitteiden mitattavuuteen ja mittarien asettamiseen. Nykyinen tarkastuslautakunta yhtyy edellisen lautakunnan näkemykseen tästä tarpeesta ja esittääkin, että uuden strategian tultua voimaan, sen tavoitteet jalkautetaan myös talousarvioasiakirjaan selkeiksi hallintokuntakohtaisiksi alatavoitteiksi.

Tilinpäätösasiakirjaan tarkastuslautakunta toivoo rakenteellista yhtenäisyyttä; mm. lautakuntien taloudelliset ja toiminnalliset tiedot on esitetty hieman epäyhtenäisin taulukoin ja tiedoin.

4. Toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen

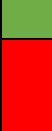
Tarkastuslautakunta on arvioinut kaupunginhallitukselle, henkilöstöhallinnolle, konserniyhtiöille, Järvi-Pohjanmaan perusturvalle, sivistystoimelle, tekniselle toimelle ja maaseututoimelle asetettuja valtuuston nähdén sitovien toiminnallisten tavoitteiden toteutumista.

Tarkastuslautakunnan käyttämä arviointiasasteikko

	tavoite on toteutunut
	tavoite on osittain toteutunut
	tavoite ei ole toteutunut
	tavoitteen toteutumista ei voida arvioida

4.1. Kaupunginhallitus

Taulukko 7. Kaupunginhallituksen strategisten tavoitteiden toteutumisen arviointi

Strateginen päämäärä	Mittari	TA-vuoden tavoite	Toteutuma 2021	
1. Kuntatalous on tasapainossa ja palvelurakenteet ovat tehokkaita	Vuosikate prosenttia poistoista	61,00 %	122,43 %	
	Verotulojen muutosprosentti	3,5 % / vuosi	6,39 %	
	Käyttötalousmenojen kehitys	0 %	2,71 %	
2. Turvallinen ja viihtyisä elinympäristö	Hyvin hoidetut liikuntareitit ja -paikat	100 %	90 %	
	Puistojen ja keskustan yleisten alueiden siisteys	100 %	80 %	
	Nuorisotyöttömyys (18–24 v.)	15,0 %	ei tilastotietoa	
	Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17–24 v. (7,3 % v. 2015)	7,0	6,3 % (2019)	
3. Kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen	8.–9. luokkalaisten ylipainoisuus (v. 2015 oli 19,2 %)	18,0 %	25,2 % (v. 2021)	
4. Kaupungin elinvoimaisuuden lisääminen	Asuntoalueiden infrastruktuurin parantaminen	asuntoalue / vuosi	1 kpl	
	Myönnettyjen asuinrakennusten lupien määrä (ka. 2013–2016 oli 15 kpl)	20 kpl	10 kpl	

4.2. Henkilöstöhallinto

Alajärven kaupungin päätoimisessa palvelussuhteessa oli vuoden 2021 lopussa yhteensä 1134 henkilöä, joista vakinaisten osuus on 847 henkilöä ja määräaikaista 287 henkilöä. Lisäksi sivutoimisia oli 91 henkilöä. Vakinaisen henkilöstön keski-ikä on 49,1 vuotta ja suurimman ikäluokan muodostavat 50–59-vuotiaat.

Työhyvinvointikysely

Alajärven kaupungin henkilöstön työhyvinvointikyselyt on toteutettu vuosina 2020 ja 2021 Kevan tarjoamalla sähköisellä kyselyllä. Vuonna 2021 kyselyyn vastasi 530 työntekijää, kyselyn vastausprosentti oli 54,2 %. Vuodelta 2020 kyselyyn vastasi 411 työntekijää, kyselyn vastausprosentti oli tuolloin 40,3 %.

Tarkastuslautakunta pitää positiivisena asiana sitä, että vastausprosentti on noussut edellisvuoden verrattuna. Kuitenkin vastausprosentti on edelleen alhainen ja tarkastuslautakunta suosittelee, että henkilöstöhallinto miettii toimenpiteitä, joilla vastausprosenttia saadaan kasvatettua.

Henkilöstöraportti

Henkilöstöraportti on katsaus vuoden 2021 henkilöstöasioihin. Raportti on laadittu valtakunnallisten suositusten mukaisesti. Tarkastuslautakunta pohtii, olisiko kannattavaa seurata myös tieto- ja irtisanoutuneiden määrästä ja säännönmukaistaa ns. lähtöhaastattelut, joiden kautta olisi mahdollista saada arvokasta tietoa toiminnan kehittämiseksi.

Taulukko 8. Henkilöstöhallinnon toiminnallisten tavoitteiden toteutumisen arviointi

Strateginen päämäärä	Tavoite/mittari	Toteutuma 2021 / tarkastuslautakunnan arvio
1) Henkilöstön työhyvinvointi ja työkykyä edistävä toiminta	Sairauspoissaolojen vähentäminen Tavoite alle 16,5 kp	Sairauspoissaoloja oli 17,5 kp
	Työkyvyttömyyseläkkeelle jääneiden määrän vähentäminen	Työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyi 8 hlöä vuonna 2021 (12 hlöä v. 2020)
2) Hyvä johtaminen ja osaava henkilöstö	Kehityskeskustelujen käyminen (98 %)	Pääsääntöisesti käyty, osittain käydään vielä vuonna 2022.
	Tehtäväkuvaukset ja koulutussuunnitelmat	Tehtäväkuvaukset ovat ajan tasalla ja koulutussuunnitelmat on laadittu vuosittain
	Työhyvinvointikyselyt (joka toinen vuosi), asteikko 1-5, tavoite 4.	Työhyvinvointikysely toteutettu. Toteuma 3,7.

4.3. Konserniyhtiöt

Taulukko 9. Konserniyhtiöille asetettujen tavoitteiden toteutumisen arviointi

Tavoite	Toteuma 2021	Tarkastuslautakunnan kommentit ja arvio
Kaupungin yleiset konsernitavoitteet		
1) Konserniyhtiöiden toiminnan on tuettava kaupungin strategian toteutumista	Toimintakertomuksen mukaan konsernin toiminnot ovat tukeneet kaupungin strategiaa. Konserniyhtiöiden kanssa on käyty yksittäisiä neuvotteluja tiettyjen erityiskysymysten osalta, joita kaupunki on toivonut mahdollisuuksien mukaan yhtiön ottavan huomioon toiminnassaan.	Tavoite ja sen toteutumisen raportointi toimintakertomuksessa on hyvin yleisluontoinen.
2) Konserniyhteisöjen ja kuntayhtymien on toimittava taloudellisesti ja itsensä kannattavasti ja niiden tulee strategian mukaisesti tehostaa toimintaansa.	Toimintakertomuksessa on todettu, että konsernin valvonnassa ja taloudellisessa toiminnassa ei ole havaittu puutteita.	Kaupungin tytäryhtiöistä alijäämäisen tilinpäätöksen teki vain yksi.
3) Konsernin ja kaupungin hallituksen välisen omistajaohjauksen kehittäminen edelleen	Toimintakertomuksessa on todettu, että Alajärven kaupungin konserniohjeistuksia on päivitetty vuoden 2019 aikana. Konserneille asetetut tavoitteet ovat pääosin toteutuneet.	Tarkastuslautakunnan saaman tiedon mukaan tiedonvälitys vaatii kehittämistä edelleen.
Kiinteistö Oy Kitronpuisto		
1) Mitoitetaan vuokra-asuntojen määrä vastaamaan kysyntää.	Kitronpuiston asuntokannasta on poistettu 2019–2020 pysyvästi 32 asuntoa. Asunnot on purettu. Yksityinen vuokratarjonta on runsasta, mikä vaikuttaa vuokra-asuntojen kokonaistarjontaan.	Tavoite on toteutunut.
2) Vuokrataloyhtiöiden toiminnan tehostaminen niin, että taloyhtiön talous on tasapainossa.	Kitronpuiston talous on tällä hetkellä hyvä. Vuonna 2021 asuntojen käyttöaste on ollut n. 86 %. Valtionkonttorin päätöksellä on voimassa vuokratalojen lainojen laina-aikojen pidentäminen ajalle 2015–2033.	Tavoite on toteutunut
Kiinteistö Oy Rantatien Kartano		
1) Mitoitetaan vuokra-asuntojen määrä vastaamaan kysyntää.	Vuokra-asuntojen 49 huoneiston käyttöaste on vuonna 2021 ollut noin 83 %.	Käyttöaste on pysynyt samana edellisvuoteen verrattuna.
2) Vuokrataloyhtiöiden toiminnan tehostaminen niin, että taloyhtiön talous on tasapainossa.	Vuokrataloyhtiön talous on kohtuullisen hyvässä kunnossa. Taloutta heikensi asuntojen pakolliset korjaukset. Lisäksi talouteen on vaikuttanut heikentävästi lisääntynyt vuokratilastien määrä.	Tilikauden tulos on 2.498 euroa ylijäämäinen. Lyhytaikaiset velat ovat kasvaneet 15.341 euroa.
Alajärven Lämpö Oy		
1) Kaukolämmön tarjoaminen asiakkaille kilpailukykyiseen hintaan.	Energiateollisuuden kaukolämmön hintatilastossa 01.01.2021, Alajärven Lämpö Oy sijoittuu kahdenkymmenen edullisimman kaukolämpöä myyvän yhtiön joukkoon pois lukien omakotitalot, jossa sijoitus on 21.	Tavoite toteutui.
2) Kotimaisen lähipolttoaineen hyödyntäminen lämpökeskuksessa.	Käytetyistä polttoaineista oli palaturvetta 24,07 %, haketta 75,92 %, ja öljyä 0,01 %. Paikkakunnan yritykset / metsänomistajat hyödynnetty.	Tavoite toteutui.

4.4. Perusturva

Järvi-Pohjanmaan perusturvan tehtävänä on tuottaa kuntalaisille laadukkaat ja oikea-aikaiset sosiaalihuollon sekä terveyden- ja sairaanhoidon palvelut, mukaan lukien erikoissairanhoidon sekä ympäristöterveydenhuollon palvelut.

Järvi-Pohjanmaan perusturvalautakunta on Alajärven kaupungin sekä Lappajärven ja Vimpelin kuntien yhteislautakunta, joka toimii Alajärven kaupungin organisaatiossa.

Perusturvan nettomenot olivat yhteensä 65,8 milj. euroa. Perusturvalautakunnan korjattuun talousarvioon nähden ylitystä tuli n. 0,9 milj. euroa. Lautakuntatasolla terveyspalvelut (ylitys 107.601 euroa) ja sosiaalipalvelut (ylitys 827.036 euroa) ylittivät talousarvion. Suurtuotetasolla yhteensä kuusi perusturvan suurtuotetta ylitti talousarvion. Suurin ylitys oli vammaispalveluissa (653.304 €).

Taulukko 10. Järvi-Pohjanmaan perusturvan toiminnallisten tavoitteiden toteutumisen arviointi

Tavoite	Toteuma 2021	Tarkastuslautakunnan kommentit ja arvio
Kiireettömään hoitoon ja palveluun pääsee 7 vuorokaudessa. Hoidon ja palvelun jatkuvuus on turvattu.	Kiireetön aika lääkärille n. 10 vrk ja hoitajalle n. 5 vrk. Hoidon ja palvelun jatkuvuuden turvaamiseksi on toteutettu eri toimenpiteitä, jotka on kuvattu toimintakertomuksessa.	Tavoite on osittain toteutunut.
Kotona asuminen on turvattu.	Tavoitteen toteutumiseksi on toteutettu eri toimenpiteitä, jotka on kuvattu toimintakertomuksessa. Toimenpiteet ovat pääosin toteutuneet.	Tavoitteen toteutumista kuvaavista toimenpiteistä kotikuntoutuksen käyntimäärät asiakkaan kotona ovat laskeneet koronan vuoksi. Muutoin toimenpiteet ovat toteutuneet.
Palvelurakennemuutoksella talouden tasapainoon vaikuttaminen.	Alajärven kaupunginvaltuuston päättämiä kaikkia toimenpiteitä on vähintään selvitetty ja useat toimenpiteet myös toteutettu. Tehostetun palveluasumisen asukasmäärää ei ole ollut mahdollista vähentää.	Tavoite on osittain toteutunut.
Perusturvan palvelut pohjautuvat hyvinvoinnin edistämiseen, ennaltaehkäisevään ja kuntouttavaan toimintamalliin.	Tavoitteen toteutumista kuvaavista toimenpiteistä osa on toteutunut.	Tavoite on osittain toteutunut. Perhekeskuksen kohtaamispaikka Pähkinän toimintaa jouduttiin vielä 2021 aikana rajoittamaan koronapandemian vuoksi.

4.5. Sivistystoimi

Alajärven sivistyslautakunnan tehtävänä on tuottaa tai hankkia keskitetysti Alajärven kaupungin sivistyspalvelut. Vimpelin kunta ostaa ostopalveluna sivistyslautakunnalta Vimpelin kunnan tarvitsemat sivistyspalvelut.

Sivistystoimen nettomenot olivat Alajärven osalta yhteensä 22,4 milj. euroa. Sivistyslautakunnan

muutettuun talousarvioon nähden alitusta tuli 122.854 euroa. Sivistyslautakunnan suurtuotteista talousarvion ylittivät projektit (14.241 euroa), esi- ja perusopetus (80.767 euroa), esi- ja perusopetuksen korona-avustukset (+17.239 euroa), II asteen koulutus (1.121 euroa), Aalto-hankkeet (4.579 euroa).

Taulukko 11. *Sivistystoimen toiminnallisten tavoitteiden toteutumisen arviointi*

Tavoite	Toteuma 2021	Tarkastuslautakunnan kommentit ja arvio
Alajärven ja Vimpelin strategioiden mukaisen sivistystoimen organisaation ja kehittämissuunnitelman toimenpiteiden toteuttaminen vuoden 2021 aikana.	Pandemiasta johtuvien rajoitusten takia suurin osa tavoitteista ja toimenpiteistä on edelleen siirretty vuodelle 2022.	Ei toteutunut
Kaikki perusopetuksen 9. luokan oppilaat saavat päättötodistuksen ja siirtyvät 2. asteen oppilaitoksiin.	Kaikki Alajärven yläkoulun päättötodistuksen saaneet 110 oppilasta ja Vimpelin yhteiskoulun 48 oppilasta aloittivat toisen asteen koulutuksen ja jatkavat oppivelvollisuuden suorittamista syksyllä 2021.	Tavoite toteutui
Kirjastopalvelut pysyvät opetus- ja kulttuuriministeriön laatusuosituksissa ja läänin keskitasolla.	Tavoitteen toteutuminen on esitetty toimintakertomuksessa	Alajärvellä jäätin hieman tavoitteesta lainausmäärien, verkkoasioinnin ja henkilöstömäärän osalta.
Vapaa-aikatoimi luo kaupungin kotisivuille eri toimijoiden yhteisen harrastevalikon ja tapahtumakalenterin	Kaupungin kotisivujen etusivulla oleva "Ajankohtaista" ja "Sähköinen ilmoitustaulu" ovat toimineet harraste- ja tapahtumakalenterina. Edellä mainittujen rinnalla oleva "Tapahtumakalenteri" poimii Alajärvellä järjestettävät tapahtumat Etelä-Pohjanmaan liiton ylläpitämästä EP-kalenterista.	Tavoite toteutui osittain.

4.6. Tekninen toimi

Taulukko 12. Teknisen toimen toiminnallisten tavoitteiden toteutumisen arviointi

Tavoite	Toteuma 2021	Tarkastuslautakunnan kommentit ja arvio	
Viemärlaitoksella vuotovesimäärien pienentäminen tutkimusten ja kartoituksen avulla.	Alajärven alueella saneerattiin 5 kpl jätevesikaivoja, lisäksi suoritettiin vuosittaista viemärlinjojen tutkimusta.	Tavoite on toteutunut.	
Tilapalvelun kustannusten pienentäminen myymälä/purkamalla turhia kiinteistöjä sekä kiinteistöhuollon tehtävien uudelleen järjestelyllä ja kehittämisellä.	Käyty neuvotteluja myynnistä kahden kiinteistön osalta.	Ei ole toteutunut	
Kirkonseudun ja Pynttärin kaavayhdistelmän siirto uudelle pohjakartalle sekä kaupungin keskustan ja lähiympäristön osayleiskaava valmiiksi v. 2021.	OYK:n kaavaluonnoksen mielipiteiden runsaan määrän käsittelyyn ja vastineiden antoon on mennyt suunniteltua enemmän aikaa. Vastineiden antamiskäsittely on tästä syystä vielä kesken.	Ei ole toteutunut	
Ravitsemispalveluissa tavoitteena on 100 %:n kotimaisuusaste ruoanvalmistuksessa käytettävien elintarvikkeiden, kuten leipomotuotteet, liha- ja lihavalmisteet, maito- ja maitotaloustuotteiden osalta. Kasvisten ja vihannesten osalta 85 %. Muista elintarvikkeista aina vaihtoehtoina kotimainen tuote	Käytetään hankintarenkaan tuotteita, joista valitaan aina kotimainen tuote mahdollisuuksien mukaan.	Tavoite on toteutunut.	
Ravitsemispalveluissa järjestetään lähiruokapäiviä ja lisäksi tarjoamme lähiruosta valmistettuja komponentteja osana päivittäistä ateriaa.	Lähiruokapäivä/päiviä järjestetty keväällä 2021. Paikallisten poimijoiden marjoja ja paikallisten marjantuottajien mansikoita ja vadelmia tarjoillaan lähes päivittäin. Käytetään lähileipomoiden tuotteita.	Tavoite on toteutunut.	
Ravitsemispalveluissa on käytettävissä sähköinen tuotannonohjaus-järjestelmä.	Tuotannonohjausjärjestelmän käyttöönotto ei ole sujunut toivotulla tavalla.	Ei ole toteutunut	
Viestintää kehitetään ja sitoudutaan toimimaan kaupungin viestintästrategian mukaisesti.	Toimintakertomuksessa on todettu, että teknisen toimen yksiköstä on valittu sosiaalisen median tiedottamisesta vastaava henkilö. Viestintää on pyritty parantamaan ja ottamaan haltuun eri viestinnän kanavat. Teknisen puolen henkilöstölle on informoitu, että jokaisen viranhaltijan vastuulla on, että heidän ajankohtaisista asioistaan tiedotetaan.	Mediatiedotteiden määrä v. 2021 on 3 kpl. Kaupungin kotisivuilla ajankohtaisissa ja kaupungin sosiaalisen median kanavilla on vuoden 2021 aikana ollut muutamia teknisen toimen asioita.	

4.7. Maaseututoimi

Taulukko 13. Maaseututoimen toiminnallisten tavoitteiden toteutumisen arviointi

Tavoite	Toteuma 2021	Tarkastuslautakunnan arvio
Tukien maksatus ensimmäisenä maksupäivänä	Alajärven osalta oli 1 002 tukihakemusta, joista maksettiin ensimmäisenä päivänä 1 001 tukihakemusta, toteutumisprosentti oli 99,90 %.	Tavoite on toteutunut.
Maaseudun kehittämiseen liittyvien kontaktien ja tilaisuuksien määrä	Asiakaskontaktien määrätavoite on 100 kpl, toteuma 121 kpl. Tilaisuuksien tavoitemäärä 4, toteutui 6.	Tavoite on toteutunut.
Lomittajien ammatitaito	Lomittajille on järjestetty neljä koulutustilaisuutta, joissa on käsitelty nautojen tauteja ja ensiapua sekä koneiden käsittelyä ja robottilypsyä.	Tavoite on toteutunut.
Lomituspalvelut toteutuvat 100 %	Tavoitteena on ollut, että vuosilomia pidetään keskimäärin 26 päivää/maatalousyrittäjä/vuosi. Vuosilomaa lomitettiin Järvi-Pohjanmaan alueella 27,57 vuosilomapäivää yrittäjää kohti.	Tavoite on toteutunut.

Kuva 2. Alajärven kaupungin teknisen toimen puistotyöntekijöiden asettamia kukkaistutuksia.

5. Muut arvioinnit

5.1. Ei-julkisten asioiden toimielinkäsittely

Kaupunginvaltuuston kokoukset ovat julkisia, jollei kokouksessa käsitellä asiaa tai asiakirjaa, joka on lailla säädetty salassa pidettäväksi tai jollei valtuusto muuten painavan syyn vuoksi jossakin asiassa toisin päättä. Kaupungin muiden toimielinten kokoukset ovat suljettuja, ellei toimitelin päättä pitää kokoustaan julkisena. Salassa pidettäviä asioita käsiteltäessä valtuuston tai muun toimielimen kokousta ei voida pitää julkisena.

Alajärven kaupungin toimielimissä lain perusteella salassa pidettävät asiat käsitellään muista asioista erillisellä ei-julkisella esityslistalla, "B-listalla". Toimielimen jäsenten on kiellettyä keskustella salassa pidettävästä asiasta muiden kuin niiden kanssa, jotka asiaa tulevat käsittelemään. B-lista ja pöytäkirjat lähetetään sähköisesti jäsenille tietoturvallisuuden edellytykset täyttävässä järjestelmässä. B-listan asioita ei laiteta nettiin, mahdolliset kokouksessa annetut paperikopiot kerätään pois kokouksen jälkeen.

Salassa pidettävän tiedon käsittelyä ohjeistetaan Alajärven kaupungin Tietosuoja-, tietoturva- ja salassapito-ohjeessa. Ohje koskee henkilökunnan lisäksi myös luottamushenkilöitä, opiskelijoita sekä muita henkilöitä, jotka käsittelevät kaupungin salassa pidettäviä tietoja. Salassapitoasiat käydään läpi uuden henkilön perehdyttämisessä sekä luottamushenkilöiden osalta luottamushenkilöiden koulutuksessa.

Jos on syytä epäillä, että luottamushenkilö on toimessaan syylistynyt virkarikokseen tai muuten menetellyt siinä velvollisuuksiensa vastaisesti, kaupunginhallitus vaatii asianomaiselta selityksen sekä tarvittaessa ilmoittaa asiasta valtuustolle. Asiasta tehdään rikosilmoitus, jos kysymyksessä on ilmeinen virkarikos. Henkilökunnan osalta noudatetaan ohjetta Huomautuksen ja varoituksen antaminen.

Suljetun kokouksen keskustelut ovat luottamuksellisia

Suljetun kokouksen keskustelut ovat luottamuksellisia, mutta eivät automaattisesti salassa pidettäviä. Hyvän hallintokäytännön mukaista ei ole paljastaa ulkopuolisille suljetussa kokouksessa käytyjä keskusteluja. Kuntalain (410/2015, 69 §) mukaan luottamushenkilön tulee edistää kunnan ja sen asukkaiden etua sekä toimia luottamustehtävässään arvokkaasti tehtävän edellyttämällä tavalla.

Tietojen vuotamisen asiakirjaan sisällyttämistä seikoista (esim. suljetussa kokouksessa käydyistä keskusteluista) tai sellaisista tiedoista, jotka eivät vielä ole julkisia, voidaan katsoa rikkovan luottamushenkilön kuntalain mukaista käyttäytymisvelvollisuutta, vaikka tarkkaan ottaen kyse ei tällöin olekaan salassa pidettävien tietojen paljastamisesta.

Luottamushenkilö voi niin halutessaan kertoa suljetussakin kokouksessa esittämänsä mielipiteet ja omien puheenvuorojensa sisällön ulkopuoliselle. Toimielimen muiden jäsenten käyttämien puheenvuorojen julkista selostamista tai julkaisemista ei sen sijaan voida pitää asianmukaisena.

Tarkastuslautakunnan huomiot ja suositukset:

Tarkastuslautakunta arvioi, että kaupungin menettelyt koskien b-lista-asioiden käsittelyä ovat pääosin toimivat. Tarkastuslautakunta esittää menettelyihin seuraavia huomioita ja suosituksia:

Ohjeiden saatavuus

Ohjeiden (mm. Tietosuoja-, tietoturva- ja salassapito-ohje) tulisi olla jokaisen helposti saatavilla,

myös luottamushenkilöiden saatavilla ja tiedossa.

Salassa pidettävän asian käsittelystä maininta yleiseen tietoverkkoon

Kaupunki julkaisee toimielimensä esityslistat ja pöytäkirjat verkkosivuillaan vain julkisten asia-kohtien osalta. Kuntalain 140 §:n mukaan, jos asia on salassa pidettävä, pöytäkirjassa julkais-

taan ainoastaan maininta salassa pidettävän asian käsittelystä.

Apulaisoikeuskanslerin sijainen on päätöksessään (OKV/32/10/2020) todennut, että vaikka esityslistaa tai pöytäkirjaa ei yksittäisen asian osalta julkaistaisi verkossa, asian otsikossa asiaa kuvattaisiin siten, että yleisöllä on otsikon perusteella mahdollisuus halutessaan pyytää siitä lisätietoa.

5.2. Työvoiman saatavuus Järvi-Pohjanmaan perusturvassa

Tarkastuslautakunta on osana vuoden 2021 arviointia selvittänyt työvoiman saatavuuden tilannetta Järvi-Pohjanmaan perusturvassa.

Tarkastuslautakunnan saaman tiedon mukaan Järvi-Pohjanmaan perusturvan alueella kaikki lähihoitajien ja sairaanhoitajien vuonna 2021 olleet avoimet paikat saatiin täytettyä. Sen sijaan lyhytaikaisiin sijaisuuksiin on ollut hankala löytää työntekijöitä. Mm. kotihoidossa sijaisina on käytetty eläkeläisiä, opiskelijoita ja freelancereita. Vakituiset työntekijät ovat joutuneet venymään ja tekemään pitkiä työvuoroja.

Kotihoidossa työvoiman saatavuutta on saatu parannettua kehittämällä esihenkilötyötä, millä

on ollut positiivinen vaikutus työilmapiiriin ja sitä kautta työpaikan houkuttelevuuteen.

Tarkastuslautakunnan saaman tiedon mukaan työntekijöiden saatavuuden tilanne on merkittävästi heikentynyt parin edellisvuoden aikana. Tilannetta on heikentänyt osaltaan koronapandemia ja pandemian aiheuttamat poissaolot.

Tiettyjen ammattiryhmien (esim. suuhygienisti, puheterapeutti, lääkärit) rekrytoimisessa ei ole vuoden 2021 aikana onnistuttu. Tarkastuslautakunta suosittelee kiinnittämään huomiota erilaisiin rekrytointitapoihin ja työpaikkamarkkinointiin.

Taulukko 14. Hakijamääriä Järvi-Pohjanmaan perusturvan avoimiin työpaikkoihin vuonna 2021. (vakituiset ja määräaikaiset paikat) Lähde: Kuntarekry

	Työpaikka- ilmoitukset (kpl)	Hakijamäärä yhteensä	Hakijoita keskimäärin / ilmoitus
Lähihoitaja	31	86	2,8
Sairaanhoitaja	23	40	1,7
Terveystenhoitaja	5	6	1,2
Suuhygienisti	6	0	0
Lääkäri tai hammaslääkäri	3	0	0
Puheterapeutti	3	0	0
Psykologi	2	2	1
Peruspalvelujohtaja	1	10	10
Palveluvastaava	5	12	2,4
Sosiaalityöntekijä	8	15	1,9
Muut tehtävät	17	107	6,3
YHTEENSÄ	104	278	2,7

5.3. Kaupungin tasapainottamissuunnitelman toimenpiteiden toteutumisen arviointi

Tarkastuslautakunnan tehtävä on arvioida, ovatko valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla.

Tarkastuslautakunta on vuoden 2021 arviointisuunnitelmassa päättänyt arvioida valtuuston 26.10.2020 (§ 38) hyväksymien talouden tasapainottamistoimenpiteiden toteutumista sekä kokonaisuudessaan ko. suunnitelman toteutumista. Kuntalain 121 §:n 3. kohdan mukaista arviointivelvoitetta tarkastuslautakunnalla ei ole, koska Alajärven kaupungin taseessa ei ole kattamaton alijäämää.

Kaupunginvaltuuston käsittelemä tasapainottamissuunnitelma on tehty yhteistyössä Perlacon Oy:n kanssa.

Kaupunginvaltuusto käsitteli suunnitelmasta ne toimenpiteet, jotka sen toimivaltaan kuuluivat ja päätti hyväksyä yhteensä 16 toimenpidettä eteenpäin vietäväksi. Näiden kohtien euromääräinen säästötavoite vuodelle 2021 oli yhteensä n. 785 000 euroa. Tarkastuslautakunta on arvioinut toimenpiteiden toteutumista (LIITE 1). Tarkastuslautakunta arvioi, että euromääräinen säästötoteuma vuonna 2021 on ollut n. 275 000 euroa.

Valtuuston hyväksymien toimenpiteiden lisäksi tasapainottamissuunnitelma sisälsi runsaasti erilaisia toimenpide-ehdotuksia, jotka kuuluivat eri hallintokuntien ja viranhaltijoiden toimialaan. Tarkastuslautakunta on selvittänyt myös näiden toimenpiteiden toteutumista ja antaa selvityksensä valtuuston tietoon (LIITE 2).

Tarkastuslautakunnan on käyttänyt toimenpiteiden toteutumisen arvioinnissa seuraavaa asteikkoa

	toimenpide on toteutunut
	toimenpide on toteutunut osittain
	toimenpide ei ole toteutunut
	toimenpiteen toteutumista ei voida arvioida

6. Tarkastuslautakunnan esitys valtuustolle ja allekirjoitukset

Tarkastuslautakunta jättää arviointikertomuksen vuodelta 2021 kaupunginvaltuuston käsiteltäväksi, yhtyy tilintarkastajan lausuntoon ja esittää

1. tilinpäätöksen hyväksymistä ja vastuuvapauden myöntämistä tilivelvollisille tilikaudelta 1.1.-31.12.2021 ja
2. että kaupunginvaltuusto pyytää kaupunginhallitukselta lausunnon (KuntaL 121 §) syyskuun 2022 loppuun mennessä siitä, mihin toimiin arviointikertomuksessa esiin tuotujen arviointien johdosta on ryhdytty.

Alajärvellä 19. päivänä toukokuuta 2022

Keijo Pesu
puheenjohtaja

Sanna Joensuu

Karoliina Takamäki

Mervi Ukonmäki

Jaana Koivukoski
varapuheenjohtaja

Ari Matintupa

Jorma Tiistola

LIITE 1. Valtuuston hyväksymät keinot tuottavuuden lisäämiseksi			
Keinoja tuottavuuden lisäämiseksi	Kuvaus	Arvioitu säästö	Tarkastuslautakunnan kommentit ja arvio
Kaupunginhallitus			
1) Talous- ja henkilöstöhallinnon, asianhallinnan ja toimistopalvelujen keskittäminen	Henkilöstöä on päällekkäisissä tehtävissä; "virastotoimintatapa" selittänee osan. Töiden tekemisessä on havaittavissa vanhoja työtapoja ja käytäntöjä. Näyttäisi esim. siltä, että tieto ei löydy samasta paikasta vaan osa on esim. jonkun mapissa = tiedolla johtaminen vaikeaa jopa mahdotonta.	Taloushallinnon kehittäminen ja keskittäminen keskushallintoon talousjohtajan alle: arvio säästöpotentiaalista 0,5 htv = 30 000 / säästöavoite vuodelle 2022 60 000 €	Taloushallinto on keskitetty keskushallintoon 1.4.2022 alkaen. Tarkastusltk arvioi taloudellisen säästön olevan arvioitua pienempi – jatkossa vuodesta 2023 alkaen vuositasolla n. 4.500 e, mutta säästöjä saadaan myös sujuvammasta maksuliikenteestä.
2) Yleinen henkilöstösäästötavoite	Mm. eläköitymisten ja määräraikaisuuskien päättymisen myötä tehtävien vähentäminen aina kun mahdollista - myös palveluissa, jotka eivät ole erikseen mainittu tällä listalla. Henkilöstöjaosto antaa aina täyttöluvan vapautuville viroille ja toimille.	Säästöpotentiaali koko Alajärven tasolla sisältyvät kunkin hallintokunnan omiin lukuihin	Täyttöluvat on haettu henkilöstöjaostolta, poikkeuksena yksiköt, joissa mitoituskiintiöt. Tehtävien yhdistämisä toteutettu mm. yleisten alueen päällikön ja henkilöstöjohtajan eläköitymistien kohdalla.
3) Työllistämistoiminta	Kelan sakkomaksut 2018 olivat 425.000 ja 2019 ne olivat 404.900 euroa. Viranhaltijat suhtautuvat työllistämiseen nuivasti; koetaan, että työllistetyt yms. Ovat tiellä ja estävät tehokkaan työskentelyn = asenteen korjaaminen. Sakkomaksulistalla on henkilöitä, jotka eivät sinne kuulu (eläkepäätökset?), oppilaitosyhteistyötä ei ole (?), pajatoimintaa on, mutta onko se vaikuttavaa? Miten päästä kiinni heihin, jotka eivät vielä täytä listaehtoja? Seuranta ja "kiinnipitäminen" (ettei pudota uudestaan listalle), yritysyritysten lisääminen, kaupungin tuki yhteisöille, että voivat työllistää. Työllisyydenhoito jollekin ihan ulkopuoliselle?	Työllistäminen kokonaisuudessaan siirtyy keskushallinnosta sosiaalitoimen alle. Säästöpotentiaali saatavissa kirjatuilla toimilla, kun ne saadaan vaan eteenpäin. Säästötavoite yhteensä 200 000 e vuosina 2021–2023.	Tarkastuslautakunnan saaman tiedon mukaan korona-aika sekoittanut työllistämisen tukitoimia mm. erilaisten ryhmien järjestäminen. Sakkomaksut: v. 2020: 430 000 euroa. v. 2021: 517 000 euroa.
4) Markkinointi ja viestintä	Viestintäkoordinaattorin tarve, jos/kun kaikki ylimääräinen karsitaan. Hallintojohtaja on viestintävastaava, viralliset ilmoitukset ja kuulutukset vs. markkinointiviestintä	Viestintäkoordinaattorin tehtävä päättyy vuoden 2020 lopussa, säästöavoite 38 000 e vuonna 2021.	Toteutunut

Kuntien välinen yhteistyö				
5) Elinkeinoyhteistyön uudelleen-arviointi	Kunnat ja kaupungit ovat viime aikoina purkaneet yhtiö-/kuntayhtymämuotoisia elinkeinoyhteistyökuvioita kunnan omaksi toiminnaksi. Perusteena purkamiselle on ollut mm. paremman vaikuttavuuden aikaansaaminen oman paikkakunnan elinkeinoelämän kehittämiseen. Alajärven panostus 200.000–300.000 €/vuodessa. Tulokset JPYP yhteistyöstä eivät ole realistisesti mitattavissa ja onkin syytä pohtia, onko panostuottosuhde oikein.	Elinkeinoyhtiön osakas-sopimus on irtisanottu ja neuvottelut uudesta on käynnissä, uusi perussopimus tulee vuode 2020 aikana valtuuston hyväksyttäväksi. Säästötavoite 75 000 e vuonna 2021.	Elinkeinoyhtiö aloitti uudella organisaatiorakenteella ja toimintamallilla vuoden 2021 alusta. Sopimus tehty vuosille 2021–2022. Alajärven maksama toimintahoitus (yrityspalvelu ja kehittämispalvelu): v. 2020: 236 482 e/v v. 2021: 185 769 e/v Säästö: 50 713 e	
Sivistyslautakunta				
6) Lasten määrän vähentymisestä johtuvan palvelutarpeen alentamisen hyödyntäminen	Alajärvellä lasten määrän ennustetaan vähentyvän 2030 mennessä noin 160:llä. Jos lasten määrän vähentymistä pystyttäisiin johtamaan, se tarkoittaisi noin 19 lastentarhanopettajaa ja lastenhoitajaa vähemmän. Tarkastelujaksolla (2025 asti) lasten määrän ennustetaan vähentyvän lähes 80:llä (10 lto ja lh). Jotta lasten määrän vähentyminen voidaan hyödyntää, varhaiskasvatus tulee keskittää mahdollisimman tiiviiksi palveluverkoksi.	Avustavaa henkilöstöä vähennetään 2 htv. Arvioitu v. 2021 säästö 60 000 e.	Varhaiskasvatuksen askasmäärä on noussut ja on perustettu uusi etäyksikkö 2021. Lisämääräraha myönnetty v. 2021 320 000 € Toteumaan vaikuttaa mm. se, että Alajärvi on alue, jossa kotihoito on perinteisesti ollut suosittua. Varhaiskasvatukseen osallistuvien osuus ikäluokasta on noussut eikä hoidossa olevien lasten määrä ole laskenut.	
Perusopetus				
7) Kouluverkko	Kouluverkon tiivistäminen. Ylikylän koulun lakkauttaminen 2021 (3 htv)	Säästötavoite 130 000 e.	Toteutunut.	
Liikunta				
8) Liikunnan ja vapaan sivistystyksen uusi organisointi	Yksi yhteinen johto, poikkiallinnollinen yhteistyö - kansalaisopiston käyttö mm. liikunnan ohjauksessa yms. Tehtävien järjestelyä: asiantuntijat voisivat tehdä enemmän kenttätöitä, kun hallinnolliset tehtävät keskitetty. Enemmän yhteistyötä myös perusturvan kanssa. Vaatii panostusta mm. suunnittelijaopettajaan.	Säästötavoite 67 000 e.	Säästötoteuma n. 35 600 e/v kansalaisopiston rehtorin / vastaavan ohjaajan tehtävän yhdistämisestä.	
9) Liikuntapaikkojen hoito yhteen paikkaan	Liikuntapaikkojen hoidossa 10 hlö: ulkoliikuntapaikat tekniselä toimella, sisäliikuntapaikat sivistyksessä		Toteutunut.	

Vapaa sivistys				
10) Kansalaisopiston roolin vahvistaminen ja monipuolistaminen	Enemmän yhteistyötä hallintokuntien kesken, työttömille kurssitoimintaa, tukihenkilökoulutuksia yms. Kaupungin henkilöstön koulutus, yritysten koulutukset, itse itsensä rahoittavien kurssien lisääminen, lyhytkurssit (viikonlopun mittaiset) lisääminen valikoimaan		Toteutunut.	
Tekninen toimiala I Ruoka ja puhdistuspalvelut				
11) Tarvittaessa Ruoka- ja puhastuspalvelujen yhtiöittäminen	(osa)ulkoistus, yhtiömuotoinen toiminta, kuntien yhteinen tukipalvelu jne.		Ei ole toteutunut.	
Perusturvalautakunta				
12) Henkilöstörakenteen keventäminen	Hallintopalveluiden henkilöstöresurssin kokonaisvaltainen tarkastelu	Säästötavoite 45 000 e vuonna 2021.	Vuonna 2021 säästöjä n. - 15 000 e talouspäällikön tehtävien järjestelyistä	
13) Työmarkkinatuen kuntasuus	Koordinointivastuu perusturvassa. Jäsenkuntien edellytetään varamaan omiin yksiköihin kuntouttavan työtoiminnan paikkoja, jotta sakkomaksuja ei kerry sen takia, ettei työttömille löydy kuntouttavan työtoiminnan paikkoja.	Toteutus v. 2021.	Yksiköissä otettu töihin kuntouttavaan työtoimintaan tai esim. palkkatuella. Aikuissosiaalityöhön saatiin nyt lisäresursseja, tmp:t käynnistymässä 4/2022.	
14) Kehitysvammaisten asumispalveluiden palvelurakenteen uudistus	Asumispalveluiden kokonaisvaltainen palvelurakenteen tarkastelu, ja kustannustehotomien yksiköiden toiminnan uudelleenjärjesteleminen tai lakkauttaminen.	Säästötavoite 170 000 e vuosina 2021–2022.	Ei ole toteutunut.	
Kaikille yhteiset				
15) Omana vai ostopalveluna	Alajärvi tekee lähes kaiken itse. Silloinkin, kun työskentely on selkeästi kausi- tai kertaluonteista (varausta löytyy mm. henkilöstöön, materiaaliin, koneisiin jne.). Alajärvi ei käytä joustavasti lomautusta tai osa-aikaisuutta selkeästi kausiluonteisissa tehtävissä - puhumattakaan, että kausityössä hyödynnettäisiin työllistettäviä. Toisaalta: Sopimuksia, jotka eivät näytä järkeviltä - oman työn hinta oletuksena edullisempaa - silti osto: esim. kesällä tehtävä tien varsien niitto 50.000 ostona	Mahdolliset ulkoistuksien säästöt arvioitava hallintokuntaakohtaisesti	Tarkastuslautakunnan saaman tiedon mukaan asiaa on tarkasteltu tapauskohtaisesti mm. eläköitymisten tai palvelusopimusten päättymisen yhteydessä. Tarkastuslautakunnan tiedossa ei ole konkreettisia tarkastelukohteita.	
16) Avustusten määrän vähentäminen	Avustusten kohtuullistaminen mm. toiminta- ja tapahtumaavustuksista. Tavoitteena 10 % vähennys ko. avustusten määrään.	Keskushallinnon yleisavustukset vuositasolla noin 50 000 euroa. Säästötavoite 5 000 e.	Toteutunut.	

LIITE 2. Muut esitetyt keinot tuottavuuden lisäämiseksi

Keinoja tuottavuuden lisäämiseksi	Kuvaus	Arvioitu säästö	Tarkastuslautakunnan kommentit ja arvio	
1) Johtaminen	Väliaikaisuuden leima, kehittäminen ei ole pitkäjänteistä, johtotehtävien hoitaminen sijaisjärjestelyin ei ole pitkäjänteinen ratkaisu: vastuu ja sitoutuminen on vaikea luoda/ löytää, kun ei tiedä huomista - vaikka tehtävissä olisi pätevät tekijät Paikoin esimiehet/johtajat kaukana arkisesta tekemisestä: esimiestä ei näy työpaikalla tai ei tavoita. Omatoimisesti siirrytty esim. nelipäiväiseen työviikkoon jne. Organisaatiosta löytyy myös "piiloesimiehiä", jotka käytännössä johtavat tekemistä, vaikkeivat ole oikeasti esimiesasemassa.	Säästöpotentiaali koko Alajärven tasolla sisältyvät kunkin hallintokunnan omiin lukuihin	Tarkastuslautakunnan saaman tiedon mukaan: Organisaatiouudistuksen viimeinen vaihe astui voimaan 1.4. (tekla/talous) Työhyvinvointikyselyssä lähiesimiestyöhön liittyvät vastaukset keskimäärin parantuneet. Esimiesten saavutettavuuteen kiinnitetty huomiota. Etätyötä koskevat käytännöt linjattu kaupunkitasoisesti pandemian aikana.	
2) Organisaatorakenteen yksinkertaistaminen	Miten organisaatio rakennettaisiin, jos tehtäisiin puhtaalta pöydältä? Tehtävien jako? Esimerkkeinä esimiehet (esimiesasema) ilman alaisia. Organisaation korkeus (ja leveys): keittäjä-ravitsemuspalveluesimies-palvelupäällikkö-tekeminen johtaja Ih,päiväkodin johtaja, alue-esimies, vakapäällikkö, sivistysjohtaja, Kolme alue-esimiestä rinnakkain jne.	Varhaiskasvatuksessa ei ole päällekkäisyyksiä. Alue-esimiehet toimivat alueidensa yksiköiden johtajina ts. ei ole päiväkodin johtajia vaan kaikki varhaiskasvatuksen opettajat toimivat ryhmissä. Tällä mallilla voidaan taata vaadittu mitoitus ilman henkilöstölisäystä. Myös laskutus hoidetaan alue-esimiesten toimesta ja laskutus on pääsääntöisesti sähköisellä alustalla. (EK)	Tarkastuslautakunnan saaman tiedon mukaan rakenteen ja toimenkuvien tarkastelua on tehty. Hyvinvointialueen aloittaessa toimintansa 1.1.2023 alkaen, organisaatio ravitsemis- ja puhtauspalvelujen osalta muuttuu.	
3) Työllisyyskoordinaattorin tehtävä	Väliaikaisen työllisyyskoordinaattorin tarve - etenkin poikkeusolojen aikana? Onko kaupunginhallituksen tehtävä vai parempi paikka sotessa, jossa tehdään muitakin arviointoja ja huolehditaan kuntouttavasta toiminnasta.	Työllisyyskoordinaattorin tehtävä päättyy 2020 vuoden lopussa, säästö-tavoite 48 000 e vuonna 2021.	Toteutunut	
4) Kaupungin neuvonta	Kaupungin neuvontapisteen sijoittaminen uimahallille (perusteena parempi saavutettavuus, henkilöstön yhteiskäyttö jne.)	Neuvonta voidaan siirtää uimahalliin.	Kaupungin neuvontaa on siirretty uimahalliin vapaa-aikapalveluiden osalta.	
5) Hanketoiminta	Vapaa-aikapuolen hankkeet (laituri, etsivät, yms. Päällekkäistä työtä), kaupunginhallituksen hankkeet		Tarkastuslautakunta arvioi hankkeiden sisältöjen päällekkäisyyttä tulevana arviointivuosina.	

Sivistyslautakunta				
6) APIP maksujen korotus	Hinnat korotetaan lain sallimalle tasolle (160 €/kk)	Säästötavoite 70 000 e.	Ei ole toteutunut.	
7) Yksityinen päivähoito	Olisiko mahdollista siirtää toinen keskustassa toimivista päiväkodeista yksityiselle palveluntuottajalle? Esim: palvelusetelillä tuotettu kokopäivähoito yli kolmevuotiaalle (esim. Taipalsaari 842 €, Oulu 797 €, Kauhajoki 874 €) maksaa keskimäärin 10.050 € vuodessa. Alajärven oma hinta (2018) keskimäärin 10.790 €/vuosi		Ei ole toteutunut. Yksityisen palveluntuottajan saaminen alueelle edellyttäisi palvelusetelin hintojen selkeää korottamista erityisesti alle kolmevuotiaiden osalta. Palvelusetelin hintaa on nostettu. Mahdollisen yrittäjän kanssa neuvottelut sovittu.	
Perusopetus				
8) Tuntijaon tarkastelu	Tuntijaossa tulisi pyrkiä niin lähelle valtioneuvoston asetuksen mukaista vähimmäistuntijakoa (224) kuin mahdollista		Tuntijaossa toteutetaan yhteisesti sovittua ja päätettyä maakunnallista tuntijakoa	
9) Perusopetuksen ryhmäkokojen tarkastelu	Perusopetuksen ryhmät tulisi muodostaa tarkoituksenmukaisesti siten, että ryhmäkoko voi liikkua ennalta sovitussa vaihteluvälissä esim. 20–26 oppilasta		Ryhmäkoot määräytyvät oppilaaksiottoalueen oppilasmäärän perusteella. Kouluille annettava tuntikohyys määräytyy opetusryhmien lukumäärän mukaisesti. Lisäksi ryhmäkokoon vaikuttaa erityisen tuen päätöksen oppilaiden määrä.	
10) Yläkoulun ryhmäjärjestelyt	Yksi rinnakkaisluokka lakkaa 8/2021 vähennys 52 vvh	Säästötavoite 35 100 e.	Tällä hetkellä yläkoululla 19 opetusryhmää, lv. 2022–2023 19 opetusryhmää ja lv 2023-2024 20 opetusryhmää.	
11) Taimelan koulun tiivistämisen lasten vähenemisen myötä	Viisiopettajaiseksi 8/2020 neljäopettajaiseksi 8/2021 siirtyvät muihin yksiköihin, vähennys muualla 1-2 htv (ohjaaja ja opettajaresurssista)	Säästötavoite 100 000 e.	Koulu on muuttunut neljäopettajaiseksi 1.8.2022 alkaen. Säästötoteuma ei tarkastuslautakunnan tiedossa.	
12) Yläkoulun liikunnan opetuksen ostopalvelusopimuksen päättäminen	Yhteistyösopimus JAMI:n kanssa irtisanotaan päättymään 31.7.2021	Säästötavoite 15 000 e.	Toteutunut.	
Nuorisopalvelut				
13) Palveluja tarjotaan siellä, missä on kysyntää	Kentältä saadun palautteen perusteella esim. Lehtimäellä ei enää juuri käytetä nuorisopalveluja. Kaupunki keskittää oman toiminnan yhteen yksikköön ja Lehtimäellä tarjotaan nuorisopalvelua esim. aktiivisen 4H yhteistyöllä.		Nuorisoseuraa käytetään edelleen. Toiminnan lopettaminen Lehtimäen nuorisoseuran tiloissa ei vähennä kaupungin tilakustannuksia.	
Liikunta				
14) Liikuntapaikkojen hoitoa jaettava mm. seuroille	Järjestöt voisivat hoitaa joitakin toimia avustusperusteella		Ei ole toteutunut.	

15) Liikuntapaikkojen luokittelu - osasta luopuminen	Alajärvellä on astetta suuremman kaupungin liikuntapalvelut. Liikuntapaikkojen hoitoon käytetään huomattavasti resurssia (tehdään pääsääntöisesti kokonaan omana työnä). Koska kaupunki on panostanut merkittävästi eri kohteisiin, on tarkoituksenmukaista, että jostakin myös luovutaan: esimerkiksi Lehtimäen hiihtoladut voisi antaa seuran tms. hoidettavaksi, pudottaa tasoa (ei tykkilumella) jne.		Ei ole toteutunut.	
Vapaa sivistys				
16) Vimpelin liittäminen Alajärven musiikkiopistoon	Alajärvi voisi olla aloitteellinen musiikkiopistotoiminnan yhdistämisessä		Ei ole toteutunut.	
17) Opetuksen sopeuttaminen vos perusteeseen	Valtionosuuden perusteena 6700 tuntia, nyt annetaan 7800-8000 tuntia. Tuntimäärää on pidetty korkeampana tarkoituksella - tavoiteltu vos nousua. Tavoitteeksi opetuksen määrän vähentäminen vos perusteen tasolle. Tuntiopettajien määrä vähenee kurssien vähenemisen myötä.		Tarkastuslautakunnan saaman tiedon mukaan lv 2021-2022 suunniteltu 8213 tuntia ja toteutunut 6480 tuntia. Valtionosuus saadaan pidettyjen tuntien perusteella ja tunteja tarjotaan enemmän, koska kaikki kurssit eivät toteudu.	
18) Kurssimaksujen päivittäminen	Kansalaisopiston kurssimaksujen korotus portaittain		Kurssimaksut korotettu v 2020. Toista korotuskierrosta ei pidetty covid-19 takia.	
Tekninen toimiala I Ruoka ja puhdistuspalvelut				
19) Koulukeskuksen keittiön laajentaminen	Koulun peruskorjauksen yhteydessä. Valmistuskeittiöiden määrä kahteen (nyt kaikilla kouluilla tehdään ruokaa) htv 2-4		Ei ole toteutunut.	
20) Sotekeittiön kapasiteetin täysi hyödyntäminen	Sotekeittiöltä riittäisi kapasiteettia mm. Vimpelille	Säästötavoite 100 000 e.	Ei ole toteutunut.	
21) Siivousmitoituksen alentaminen	Luokat siivotaan jatkossa esim. 3 kertaa viikossa	Säästötavoite 20 000 e.	Ei ole toteutunut. Covid-19 pandemiasta johtuen siivoustasoa on päin vastoin joutunut tihentämään. Edelleen jatkuu tehostettuna, kunnes pandemia on ohi.	
22) Siirtyminen kengättömään kouluun	siivoustarpeen vähentyminen merkittävästi	Säästötavoite 20 000 e.	Osa kouluista on kengättömiä. Yläkoulun osalta vaikea toteuttaa. Säästötavoite ei ole toteutunut. Siivoustarve on covid-19 takia ollut suurempi.	

23) Ruokakuljetusten kilpailuttaminen		Säästötavoite 10 000 e.	Ei ole toteutunut.	
24) Robottiikan lisääminen siivoukseen	Esim. koulukeskukseen ja/tai liikuntahallille 1 -2 htv	Säästötavoite 31 000 e.	Ei ole toteutunut.	
25) Laitoshuoltajille yms. Tiimi	Henkilöstön liikkuvuus yksiköiden välillä tarpeen mukaan. Siivoustarpeen väheneminen tiivistyvän kouluverkon myötä helpottaa töiden järjestelyä. Erikoiskohteet sote ja uimahalli	Säästötavoite 60 000 e.	Ei ole toteutunut.	
Perusturvalautakunta				
26) Sihteerityön keskittäminen	Sihteerityövoiman (HTV 11) keskittäminen yhteen, ja varautuminen puheentunnistamisen käyttöön ottoon saneluiden purussa.	Säästötavoite 35 000 e vuonna 2021.	Ei ole toteutunut.	
27) Etäpalvelut	Etäpalveluiden käyttöönotto, mm. reseptien uusiminen ja kontrollit etänä. Vain vastaanottotyö tehdään potilashuoneessa. Etälääkäreiden vastaanotot (sh vastaanotot on jo käytössä).	Säästötavoite 10 000 e vuosina 2020–2021.	Käytössä, mm. reseptien uusinta (v. 2021 uusittu etänä n. 12 000 reseptiä) V.2022 laajentaminen chat-vastaanottoihin. Perusturvan arvio v. 2021 säästöstä 10 000 e.	
28) Ostopalveluiden tarkastelu	Erikoislääkäreiden ostopalveluiden tarkastelu	Säästötavoite 50 000 e vuonna 2021.	Ei toteutunut. Kardiologi välttämätön heikon lääkäri-resurssin takia (sis. tautien konsultaatioita), muuten enää vain urologi ostopalveluna. Hyvinvointialueen perustamisen yhteydessä tarkastellaan kokonaisuutta. Varmistetaan tehokas asiakasmaksujen kerääminen näistä palveluista.	
29) Palvelurakenneverkko	Hyvinvointikeskus ja palvelutoimipisteiden läpikäynti. Ensimmäisenä suositellaan Lehtimäen aseman lakkauttamista. Palveluiden saatavuuden ja konsultaatiomahdollisuuksien varmistaminen etävastaanotolla, ja muilla etäpalveluilla.	Säästötavoite 100 000 e vuosina 2021-2022.	Lehtimäellä toimintaa melko vähän. Mikäli nyt Lehtimäen ta lakkautetaan ja perusturva ei ole vuokralaisena kiinteistössä, jää kaupungilta saamatta 3 v ajan vuokrakulut Lehtimäen kiinteistöstä. Lakkautus toisi aallon palvelujen vaihtamisesta Kuusiolinnaan -> ostopalvelulaskutus kasvaisi Kuusiolinnasta.	
30) Tilaukset	Materiaalien ja tarvikkeiden tilauksen keskittäminen Seinäjoen keskusvarastoon.	Säästötavoite 20 000 e vuonna 2021.	Valmisteilla, toteutuu v. 2022 aikana	

31) Suun terveydenhuollon resurssin tarkastelu	Lehtimäen suun terveydenhuollon keskittäminen Alajärven yksiköön sitten, kun investointitarvetta ilmenee tai Lehtimäen terveysaseman toiminta lakkautuu (Synergia-etu, välinehuolto, vastaanotto + tilat)	Säästötavoite 12 755 e vuosina 2021 – 2022.	Ei ole toteutunut. Huom. kohdan 46 perustelut myös tässä.	
32) Labrapalveluiden näytteenoton lisäämistä omaksi toiminnaksi	Näytteidenottoa omassa toiminnassa lisätään, ja esim. INR -lääkehoidossa valitaan lääkehoito, jossa näytteenot- toväliä pystytään pidentämään.	Säästötavoite 24 000 e vuonna 2021.	On parhaillaan tarkistuksen alla.	
33) Akuuttivuodeosastovuorokausien vähentäminen	Optimaalinen vuodeosaston koko 20–25 paikkaa. Vuodeosaston koko 1.7.2020 alkaen 25 paikkainen. Vuodeosaston toiminta tulevaisuudessa järjestetty niin, että joustavasti voidaan paikkamäärä nostaa. HTV mitoitus 0,8 (+vuosilomat), kun osaston koko on 25 paikkaa hoitajamitoitus 20, kokonaishoitaja määrä 23,4 HTV.	Säästötavoite 325 000 e vuonna 2020. Perusturvalautakunnan päätös 16.6.2020 § 62	Toteutunut, euromääräisestä säästöstä ei ole saatu arviota. V. 2021 akuuttiosaston kulut samalla tasolla v.2019 kanssa. Toisaalta v.2021 akuuttiosastolla ollut koronapotilaita hoidossa, osastokuormitus ollut koko vuoden suurta ja tarvittu paljon sijaistyövoimaa.	
34) Välinehuolto osaksi puhtauspalveluksi	Välinehuolto organisoituisi osaksi puhtauspalveluita	Toiminnallinen muutos, josta saattaa tulla taloudellista säästöä henkilöstön synergiaetuna.	Välinehuolto integroitu suun terveydenhuoltoon, synergia hammashoitajatyöpa- noksen kautta (hammashoitaja voi sijaistaa välinehuoltajaa).	
35) Toiminnanohjausjärjestelmä	Oman kotihoidon toiminnan tehostaminen: kotihoidon toiminnanohjausjärjestelmän tehokkaampi käyttö tai vaihtaminen uuteen toiminnanohjausjärjestelmään.	Säästötavoite 35 000 e vuonna 2021.	Otettu käyttöön, tehostamisesta saatu hyöty on jouduttu ohjaamaan kotihoidossa hoitotyöhön, kotihoidon asiakkaiden määrä on kasvanut koko ajan.	
36) Kotihoidon kehittäminen kattamaan laajempaa asiakasryhmää	Kotihoidon laajempi kehittäminen, ja laajentaminen koskemaan kaikkia asiakasryhmiä. (poislukien lapsiperheiden kotipalvelu)	Toteutus v. 2021–2022.	Toteutunut. Kotihoito on koskenut koko ajan kaikkia asiakasryhmiä ja etenkin psykiatrin kotihoitoa on kehitetty alkuvuodesta 2022 asti, erikoissairaanhoidosta on siirretty psykiatrisia potilaita kotihoidon hoidettavaksi.	
37) Laitos- ja perhesijoitusten arviointi	Kaikkien sijoituksien läpikäynti, ja sijoituksen keston arviointi moniammatillisessa arviointitiimissä.	Toteutus v. 2021.	Sijoituksia on käyty läpi ja käydään koko ajan.	
38) Henkilöstörakenteen keventäminen	Sosiaalipalveluiden kokonaisvaltainen henkilöstörakenteen tarkastelu.	Säästötavoite 100 000 e vuonna 2021.	Ei ole toteutunut.	
39) SHL ja VPL mukaiset kuljetukset	Kuljetuspalvelupäätösten läpikäynti, ja seuranta, että päätökset ovat palvelutarpeenmukaisia.	Toteutus v. 2021 aikana.	On toteutettu, vammais- palveluiden lisäresurssien avulla pystytty käymään läpi paremmin.	

40) Asiakasmaksut ajan tasalle	Kaikkien asiakasmaksujen tarkistamien. Mahdolliset korotukset ja kaikki palvelut maksullisiksi, joista voidaan maksuja periä.	Toteutus v. 2021–2022 aikana.	Asiakasmaksut käyty läpi loppuvuonna 2021 ja alkuvuonna 2022, tarkastusltk saaman tiedon mukaan kaikista laskutetaan, mistä se on mahdollista.	
Kaikille yhteiset				
41) Käyttömaksujen, pääsylippujen, taksojen, virhemaksujen yms. korottaminen	Laskutetaanko kaikki, mistä voi laskuttaa? Kopiot ulkopuolisille, käyntimaksut terveydenhuollossa, lausunnot yksityisille, takausprovisiot, lastensuojelullisin perustein kuntaan sijoitettujen kustannukset, erityisammattitaidosta laskuttaminen? Esim. lupamaksut, hulevesimaksut, venepaikat, yleisten alueiden lupamaksut, kaavoituksen taksat yms.	Mahdolliset lisätuotot arvioitava hallintokunta-kohtaisesti	Taksoihin lisätty automaattiset indeksikorotukset	
42) Hankinnat	Hankinnat toteutetaan hajautetusti. Hankintojen kokonaisuus on hajanainen ja sen johtaminen ja ohjaaminen keskitetysti on vaikeaa. Hankintojen suunnittelu tapahtuu toimialoilla. Keinoja hankintojen kustannusten pienentämiseen: Hankinta-asiantuntijan palkkaaminen, sähköisen hankintajärjestelmän käyttöönotto, hankintojen tason alentaminen ts. rakennushankkeissa pudotetaan esim. varustelutasoa tai materiaaleja. Kilpailutettujen sopimusten parempi seuranta mm. sopimussakkojen laskuttaminen, hintojen seuranta jne.) Hankintaprosessin uudistaminen, uudet menetelmät käytössä - tarvittaessa hankintojen keskittäminen. Säästö muodostuu tarkoituksenmukaisempina investointeina, ohjainten vähenemisenä, edullisempina tarjouksina, nopeampina ja sujuvampina prosesseina jne. Tavoiteltava säästö on laskettu 1 %:n osuutena kaikista ulkoisista palveluostoista, tarvikeostoista sekä investointi yms. hankinnoista. Valtuutetut eivät ole järkeviä, kun investointeja suunnitellaan			
43) Henkilöstöhallinnon yms. Yhtenäinen ohjeistus - ja siinä pysyminen	Toimialoilla tällä hetkellä tapana soveltaa mm. TVA:ta, TES:a yms. Määritellään itse palkkoja ja lomaa myönnetään (esim. säästövapaita) epäyhtenäisellä ohjeituksella.	Tarkastellaan toimialoitain	Tvat pitävät tällä hetkellä paikkansa. Pääsääntöisesti käytännöt ovat yhtenäiset.	

44) Tehtävänkuvien tarkastelu, mallitoimenkuvat yms.	Tehtävänkuvien tarkastelu (osana YT prosessia) esim. kokit, tietojärjestelmien pääkäyttäjätehtävät, toimistopalveluporukka, kirjaston väki jne.	Tarkastellaan toimialoitain	Tehtävänkuvia päivitetään säännöllisesti, aina kun tehtävät muuttuvat tai kun tulee uusi työntekijä.	
45) (Lyhytaikaisten) sijaisten käyttö / vakituiset sijaiset	1-3 päivän sairauspoissaoloja oli 2019 yhteensä 1708 kappaletta. Perusturvan yksiköihin, keittiöhenkilökunnalle ja laitoshuoltajille palkataan yleensä sijaiset. Vastaavat lyhyet palvelussuhteet vastaavat lähes 8 htv:n resurssia (360.000 euroa)	Työvuorosuunnittelun kautta / perusturvan asia	Lyhytaikaisiin poissaoloihin ei hankita sijasta, pois lukien yksiköt, joissa on mitoitusvaatimus.	
46) Muut sijaiset ja määräaikaiset?	Määräaikaisia oli vuoden 2019 lopussa 333 henkilöä, joista perusturvassa 123. Perusturvaan on palkattu vakinaisia varahenkilöitä 2017: 23 lähihoitajaa 2019: 10 2020: 7 Sijaiskustannukset olivat perusturvassa vuonna (2018) 2.554.294,23 euroa ja vuonna 2019 ne olivat 3.145.655,44 euroa, kasvua edellisen vuoteen oli 591.361 €. Vakituisten varahenkilöstön palkkaamisella ei siis ole näyttänyt olevan vaikutusta sijaiskustannuksiin.		Määräaikaisia vuoden 2021 lopussa 287.	
47) Lomarahojen vaihto vapaaksi ja muut palkattomat vapaat	Työntekijäjärjestöjen kanssa laadittava sopimus. Talkoovapailla kertyi 2019 yhteensä 98.266 euron säästö ja lomarahavapailla 41.606 euron säästö.		Paikallinen sopimus on laadittu. Talkoovapailla kertyi 2021 yhteensä 71,741€ säästö, lomarahavapailla 48 860 € säästö.	
48) Erilliskorvaukset	Erilliskorvaukset ovat mm. ylitöistä, ylitunneista, päivystyksistä, hälytyksistä, toimenpiteistä yms. Maksettavia korvauksia. Tavoitteeksi erilliskorvausten vähentäminen esim. n. 10 %:lla.		Covid-19- erilliskorvauksia maksettu enemmän.	
49) Paikallissopimukset yms. Työehtojen parannukset	Esim. lääkärilisät			
50) Henkilöstöetuudet	• tykysetelit (2019 käyttö oli 36.600 euroa) • palkkiovapaat • muistamiset • virkistyspäivät (yksi vuodessa, omakustanteinen)		tykysetelit (2021 käyttö oli 33 912,37€) Henkilöstöetuudet ovat pysyneet samana.	
51) Asiantuntijapalvelujen käytön vähentäminen	Asiantuntijapalvelujen vähentämistavoite 5 %. Vähentäminen ei koske sellaisia asiantuntijatehtäviä, jotka perustuvat lakiin esim. tilintarkastus		Koko kaupungin tasolla <i>asiantuntijapalvelut</i> tilille kirjatut laskut: 2019*: 346 700 e 2020: 342 400 e 2021: 323 400 e. *2019 luvusta poistettu elinkeinopalvelut, koska eivät näy myöskään vuosien 20-21 luvuissa.	

52) Painatukset ilmoitukset ja markkinointimateriaali	Suositaan sähköisiä tiedotus- ja viestintävälineitä, ei painateta esim. yhdistysten tai seurojen materiaaleja, lehti-ilmoittelun vähentäminen jne.		Koko kaupungin tasolla <i>painatukset ja ilmoitukset</i> tilille kirjatut laskut: 2019: 64 300 e 2020: 40 000 e 2021: 67 000 e. V. 2021 koronaan liittyvät lehti-ilmoitukset 12 394 e. Lehti-ilmoitusten hinta nousi kilpailutuksen yhteydessä v. 2021: 0,11 €/pmm - > 0,595 €/pmm.	
53) Tulostuksen vähentäminen	Tavoitteeksi tulostusmäärän puolittaminen kolmen vuoden aikana.		Monistamon laskuttamat kopiointi / postituskulut ovat laskeneet vv. 2019–2021. Arviointi hankala, koska mm. työntekijöillä omia tulostimia.	
54) Matkustus- majoitus- yms. Korvaukset	Sisältää henkilöstön liikkumista kunnan sisällä, virkamatkoja, luottamushenkilöiden kokouspalkkioita yms.		Koko kaupungin tasolla <i>matkustus ja kuljetuspalvelut</i> tilille kirjatut laskut: 2019: 896 200 e 2020: 792 700 e 2021: 729 000 e. Koko kaupungin tasolla <i>opetus ja kulttuuripalvelut</i> tilille kirjatut laskut: 2019: 165 700 e 2020: 110 000 e 2021: 94 000 e.	
55) Lomautus	Koko henkilöstö (pl. Määräaikaiset yms.) viikoksi, kahdeksi ja kuukaudeksi		Työnteon estyminen v. 2020. Palkanmaksun keskeytykset 1.2.2021 alkaen, tartuntatautilaki.	
56) Puhelinten kilpailutus + tietohallinto + laitteet	Jos kilpailutuksesta on kolme vuotta tai enemmän, kilpailutetaan sopimukset ja laitteiden keskitetty hankinta	Kilpailutus juuri tehty		
Konserni				
57) Konserniyhtiöiden yhdistäminen	Alajärven ja Lehtimäen as oy:t. Rahoitusaseman selvittäminen. Asuntokannan koko? Mikä olisi tarpeellinen määrä ja taso.		Tarkastuslautakunnan saaman tiedon mukaan asia aiotaan selvittää.	
58) Konserniyhtiöiden hyödyntäminen	Alajärven lämmön kaukolämpö on edullista, kaupungin omat kiinteistöt (90 %:sti) käyttävät kaukolämpöä. Onko suurasiakashintoja? Miten tulosta voisi hyödyntää vielä enemmän kaupungille? Takaukset? Konsernilaina?			